

ФІЗИКА

ЗБІРНИК ВІДЕОЗАВДАНЬ
ІЗ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

ІВАНЕЦЬ-КИВАНЕЦЬ

ЗАПИТАННЯ:

Вісь симетрії дитячої іграшки «Іванець-киванець» набуває вертикального положення, якщо іграшку розташувати на горизонтальній поверхні. У разі ж розміщення іграшки на похилій площині її вісь симетрії буде нахилена під кутом. Поясніть це явище.

ВІДПОВІДЬ:

Коли тіло перебуває в положенні рівноваги, сили, що діють на тіло, врівноважені. Також урівноваженими мають бути й моменти цих сил.

Зауважимо, що на похилій площині рівновага можлива, лише коли лінії дії сил тяжіння, реакції опори та тертя спокою перетинаються в точці М (дотику сферичної основи з площиною), а коефіцієнт тертя достатній, щоб не було ковзання вниз (рис. 1).

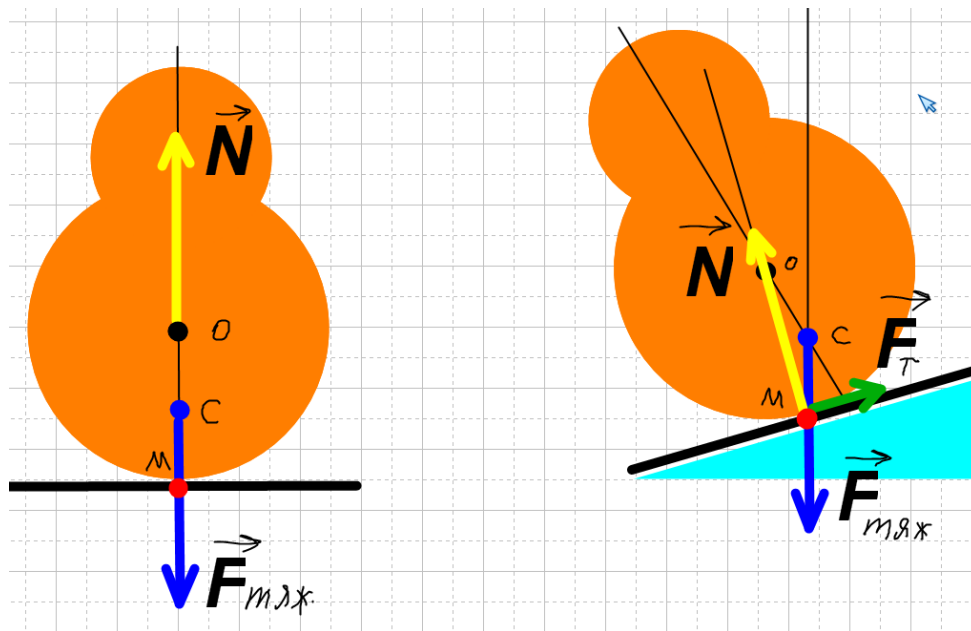

Рис. 1

Якщо намагатися поставити іграшку вертикально на площині (рис. 2), то некомпенсований момент сили тяжіння приведе до обертання проти годинникової стрілки. При відхиленнях від положення рівноваги центр мас іграшки (точка C) піднімається від початкового рівня. Після відпускання розпочнуться коливання.

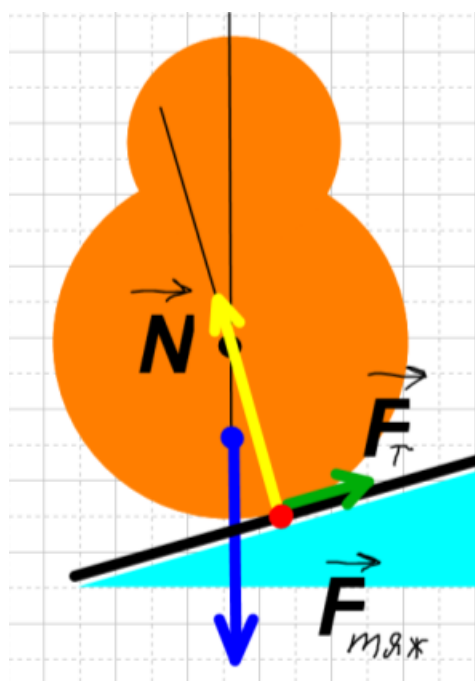

Рис. 2